

Zagłębiowscy żołnierze II Korpusu Polskiego

Wiosną 1940 roku w dalekiej Syrii formowano samodzielną Brygadę Strzelców Karpackich pod kryptonimem pułkownika Stanisława Kopańskiego. Zagrożeni rozbiciem przez francuskich kolaborantów Polacy wycofali się z pełnym rynsztunkiem do Palestyny. Brygada uzupełniana przybywającymi zewsząd polskimi uciekinierami już wkrótce miała spotkać się z wrogiem. Drugi człon przyszłej armii polskiej na Środkowym Wschodzie rozdzielił się na rosyjskim Powołżu, po zawarciu układu premiera rządu polskiego generała Władysława Sikorskiego z rządem radzieckim dnia 30 lipca 1942 roku.

Generał Władysław Anders z garstką ocalałych z pogromu katyńskiego oficerów podjął energiczne starania zmierzające do skupienia wokół siebie wszystkich Polaków zamierzających walczyć o wolną Polskę.

Żołnierze i oficerowie polscy potraktowani w 1939 roku jak zwykli przestępcy i wrogowie radzieckiego ustroju zaczęli masowo zgłaszać się do punktów formowania armii polskiej w okolicach Buzuluk koło Kujbyszewa. Niebawem zaczętek polskich sił zbrojnych osiągnął znaczne rozmiary, a początkowy zapal władz sowieckich osłabł. Przerzucono więc Polaków w nieogrożone obszary Ałma-Aty. Dotąd polscy żołnierze mieli styczność z syberyjskim mrozem, a tu temperatura stale przekraczała +40°C. Żołnierze ginęli od upałów i głodu, bowiem sojusznik nie za bardzo troszczył się o zaopatrzenie Polaków. Kilkakrotne zabiegi generała Andersa u Stalina wyjednały jego zgodę na przemieszczenie polskich jednostek wojskowych na Środkowy Wschód do Palestyny. Przedostali się przez Morze Kaspijskie, Iran nad jezioro Genezaret. Do Polski było daleko, ale bliżej wroga i tworzącego się II Korpusu Polskiego.

Pierwsza starła się z wojskami włosko – niemieckimi Samodzielna Brygada Strzelców Karpackich. Dowodzona już przez generała S. Kopańskiego wyróżniła się w słynnej bitwie o Tobruk oraz w całej kampanii egipsko – libijskiej trwającej od sierpnia 1941 r. do lutego 1942 roku.

W lipcu 1943 roku II Korpus Polski odpowiednio przeszkolony i dobrze uzbrojony był zdolny do uczestnictwa w starciu aliantów z faszyzmem. Jego stan kadrowy wzrastał systematycznie. Lądujące w porcie włoskim Tarent dnia 28 marca 1944 roku wojska polskiego korpusu dysponowały: 3 Dywizją Strzelców Karpackich (3 DSK) przeformowaną z Samodzielnej Brygady Strzelców Karpackich, 5 Kresową Dywizją Piechoty (5 KDP) i 2 Brygadą Pancerną, która rozwinęła się później w Drugą Warszawską Dywizję Pancerną. Od podstaw uformowała się 14 Wielkopolska Brygada Pancerna i 7 Pomorska Dywizja Piechoty. Żołnierze tęskniący za Ojczyzną nadawali poszczególnym formacjom imiona swojej ziemi rodzinnej. W 5 KDP były m.in.: Wołyńska i Wileńska Brygada Piechoty, także Pułki: Ułanów Podolskich i Strzelców Lwowskich. W 3 DSK znajdował się Karpacki Pułk Artylerii Ciężkiej i Pułk Ułanów Lubelskich. W 14. Wielkopolskiej Brygadzie Pancernej były pułki: Ułanów Krechowieckich, Lwowskich, Poznańskich i Śląskich. W 7. Pomorskiej Dywizji Piechoty napotykamy pułki Ułanów Karpackich i Wielkopolskich.

Dla wyjaśnienia dodać trzeba, że ułani polscy dosiadali tym razem koni pancernych, ale nazwa miała uczcić konne szarże ułańskie z 1939 roku.

Polacy przeszli bohatersko silnie broniony masyw górski Monte Cassino. Na gruzach klasztoru benedyktynów, dnia 17 maja 1944 roku patrol polski z 12 Pułku Ułanów Podolskich z por. Gurbielem zatknął biało – czerwony sztandar. II Korpus Polski rozwiązano z końcem 1946 roku, część żołnierzy osiedliła się w Wielkiej Brytanii większość nie bez obaw powróciła do kraju. Tu nie wszystkich gościnnie przyjęto.

W Muzeum Miejskim „Szttygarka” w Dąbrowie Górniczej zachowały się po nich pamiątki i wspomnienia. Jest legitymacja i odznaka Marcelego Szmała ze Strzemieszyc z 5 KDP i wspomnienie Jerzego Sośnierza, absolwenta dąbrowskiego Gimnazjum im. Waleriana Łukasińskiego z 3 DSK.

W kampanii śródziemnomorskiej II Korpusu Polskiego walczyło wielu mieszkańców Zagłębia Dąbrowskiego. Z ankiet złożonych w Związku Kombatan-tów Rzeczypospolitej i Byłych Więźniów Politycznych udało się ustalić zagłębiowskich uczestników tych wydarzeń. Maszerowali do wolnej Polski różnymi drogami. Za tę bohaterską postawę warto przypomnieć choćby ich nazwiska i miejscowości, z których pochodzili.

Żołnierze 5 KDP: *Paweł Drozdowski* – Sosnowiec, *Stanisław Głąb* – Zawiercie, *Józef Kaczorowski*, *Zygmunt Kołodziejczyk*, *Jan Kania*, *Marian Karlik* – Sosnowiec, *Stanisław Matias* – Będzin, *Władysław Nieużyła* – Szczakowa, *Aleksander Pachuca*, *Patrycjusz Osowski*, *Aleksander Nowakowski*, *Zygmunt Pasik* – Sosnowiec, *Augustyn Pietrek* – Bobrowniki, *Paweł Prokofiew* – Czeladź, *Jan Pucek* – Łazy, *Seweryn Sas* – Bobrowniki, *Mieczysław Sosnowski*, *Bogumił Spyra* – Łazy, *Julian Świtala* – Sosnowiec i *Stanisław Tomsia* – Olkusz.

Żołnierze 7 Dywizji Piechoty: *Tadeusz Mikula* i *Zdzisław Szmal* – Sosnowiec.

Żołnierze 3 DSK: *Bronisław Jurgas* – Sosnowiec, *Stanisław Kuszper*, *Władysław Łakomik* – Czeladź, *Kazimierz Mielczarek* – Dąbrowa Górnicza, *Józef Pazur* i *Ludwik Piękoś* – Sosnowiec, *Edward Sławiński* – Będzin, *Jerzy Sośnierz* i *Julian Stojek* – Sosnowiec, *Edward Szewczyk* – Jęzor (Sosnowiec), *Marian Świerczyńska* – Ząbkowice, *Eugeniusz Taborek* – Dąbrowa Górnicza, *Piotr Wadowski* – Bobrowniki, *Władysław Wieczorek* – Sosnowiec.

Żołnierze z innych jednostek: *Stanisław Bilski* – Sosnowiec, *Michał Danecki* – Dobieszowice, *Zofia Dobrucka* i *Zygmunt Leśniak* – Będzin, *Henryk Markiewicz* – Ogrodzieniec, *Mieczysław Miodyński* – Czeladź, *Antoni Szyszko* – Zawiercie, *Eugeniusz Tarapacz* i *Stefan Warchoł* z Dąbrowy Górniczej, *Stanisław Wilczyński* – Sławków.

Planowana w 1994 roku przez Towarzystwo Zachęty Kultury w Katowicach książka z biogramami wszystkich śląsko-zagłębiowskich żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie nie ukazała się. Jako jej współredaktor chcę choć w ten sposób uczcić wysiłek zbrojny żołnierzy zagłębiowskich, tym bardziej, że wspomniane Towarzystwo już nie istnieje.

Włodzimierz Starościak